

ȚARA ROMÂNEASCĂ ÎN TIMPUL LUI MIRCEA CEL BĂTRÎN (1386—1418)

(cls. a VIII-a)

I. Situația internațională la urcarea în scaun a lui Mircea cel Bătrîn

1. Europa apuseană :

- începutul centralizării statului feudal în Franța și Anglia ;
- războiul de o sută de ani între Anglia și Franța (1337—1453) ¹

2. Europa centrală :

- menținerea fărâmițării politice în Germania

3. Europa de sud-est :

- epocă de consolidare economică și politică a țărilor române ;
- slăbirea puterii centrale și destrămarea Imperiului bizantin, precum și a statelor sîrb și bulgar ;
- cuceririle otomane în Balcani ²

II. Politica internă a lui Mircea cel Bătrîn

1. Întinderea teritorială a Țării Românești la urcarea în scaun a lui Mircea cel Bătrîn ³

2. „adunarea“ pămînturilor românești de Mircea cel Bătrîn ⁴

3. Dezvoltarea economică :

- agricultura ;
- creșterea vitelor ;
- comerțul ;
- dezvoltarea orașelor ⁵

4. Situația socială :

- țărani liberi — obști țărănești libere ;
- țărani dependenți ;
- feudații :

{ sistem seniorial de exploatare a pămînturilor ;
nu erau o clasă închisă ;
imunitatea ⁶

5. Consolidarea organizării interne :

- reorganizarea armatei : „oastea cea mică“
„oastea cea mare“⁷

- întărirea cetăților și construirea de noi cetăți : Giurgiu

6. Dezvoltarea culturală :

- construirea de mănăstiri : Cozia (ctitorie domnească), Snagov (poate ctitoria lui Mircea), Bolintin (făcută cu cheltuiala logof. Pilea) etc.
- rolul cultural al mănăstirilor⁸

III. Politica externă a lui Mircea cel Bătrîn :

1. Primejdia otomană⁹

2. Politica de alianțe cu vecinii :

- Moldova
- Polonia
- Ungaria¹⁰

- ajutor dat popoarelor de la sudul Dunării :

Serbia, 1389 — lupta de pe Cîmpia Mierlei (Kossovopolje)

3. Lupta antiotomană condusă de Mircea cel Bătrîn pînă la 1402 (*luptă militară*)

a. cauzele atacului turcesc¹¹

b. lupta de la *Rovine* (10 oct. 1394) și urmările ei¹²

c. lupta de la *Nicopole* (1396) și urmările ei¹³

1402 — înfrîngerea lui Baiazid la Angora¹⁴

4. Lupta antiotomană condusă de Mircea cel Bătrîn după 1402 (*luptă diplomatică*)

a. „epoca mării politici“ a lui Mircea în sud-estul Europei¹⁵

b. — Mircea încheie pace cu turcii :

- plătea un tribut anual de 3000 galbeni ;

- înțelegerea nu știrbea independența țării ;

- 31 ian. 1418 — moartea lui Mircea cel Bătrîn ;

c. Însemnătatea domniei lui Mircea cel Bătrîn :

- lasă o țară mare, înfloritoare și independentă ;

- e primul conducător al luptei de apărare la linia Dunării împotriva agresiunii otomane ; rolul maselor populare.

Concluzii : Meritul cel mare al domnului a constă în aceea că a condus lupta de rezistență în plină epocă de expansiune otomană, îmbinînd lupta militară cu cea diplomatică ; a reușit să păstreze independența Țării Românești, oprind expansiunea otomană la Dunăre.

Petre P. Panaitescu îl numea pe Mircea „un adunător al pămîntului românesc“ și „un mare gospodar al trebilor economice“.

Comentariu istoric

1. În timpul războiului de o sută de ani a existat și o perioadă de pace (1380—1415). În acest timp are loc lupta de la Nicopole (1396), la care participă și cavalerii apuseni — germani și francezi ; din cauza tacticii de luptă greșite a cavalerilor francezi victoria a revenit turcilor.

2. La început turcii sînt chemați în Europa de creștini — ca mercenari ai bizantinilor ; apoi încep să cucerească teritorii :

— 1354 — Gallipoli

— 1356 — Adrianopol

— 1371 — înfrîng la Cirmen, pe sîrbi ;

— Macedonia devine vasală ;

— 1389 — înfrîngerea sîrbilor la Kossovopolje ;

— supun țaratele bulgare ;

— Dunărea devine hotarul Imperiului otoman cu Țara Românească ; pe tronul Imperiului — sultanul Baiazid Ilderîm ; se impunea o solidaritate militară românească.

3. La urcarea în scaun, în 1386, Mircea stăpînea numai Țara Românească ; teritoriile de peste munți fuseseră pierdute de înaintași.

4. Țara Românească își extinde hotarele în timpul lui Mircea cel Bătrîn, cuprinzînd și alte teritorii românești, așa cum reiese din titulatura domnului : Ungro-Vlahia (Țara Românească), Amlașul și Făgărașul, Banatul de Severin, Dobrogea cu cetatea Dîrstor (Siliștra), „domn... peste toată Podunavia [Dunărea], încă și pînă la Marea cea Mare“ (M. Neagră) și „spre părțile tătarești“ — sudul Basarabiei, cu cetatea Chilia. Posesiunile sud-dunărene se păstrează pînă la sfîrșitul domniei.

5. Economia se dezvoltă foarte mult : schimb în natură, dar și o economie de bani (existența „birului“). Mircea bate o monedă divizionară — banul de „aramă“. Se dezvoltă pescuitul, minele de aramă, comerțul cu Ardealul, Polonia ; orașe ca Argeș, Tîrgșor, Severin, Tg. Jiu, Giurgiu etc.

6. De imunitatea feudală se bucurau marii feudali și mănăstirile, care concentrau în mîna lor toate drepturile suverane pe teritoriul stăpînit, aveau drept de administrare locală și de a judeca pe locuitorii de pe domeniu. Imunitate feudală însemna, deci :

— scutirea locuitorilor de pe domeniul feudalului de dările către domnie, pe care le dădeau boierului ;

— interdicția amestecului reprezentanților puterii centrale, dregători și slugi domnești, de a intra pe domeniul feudal.

7. Pe lîngă „oastea cea mică“ (curteni, mici boieri și steagurile dregătorilor teritoriale), subsista „oastea cea mare“, formată din toți locuitorii țării, care puteau purta arme. Ea era chemată în caz de mare primejdie.

În evul mediu, mănăstirile îndeplineau nu numai rolul de propagare a concepției religioase, de consolidare a dominației feudale; ele aveau și un important rol cultural: aici se realizau frumoase manuscrise, se creau școli; multe lăcașuri alcătuiau importante monumente arhitectonice.

9. La sfârșitul sec. XIV, turcii au transformat în vasale Serbia și Bulgaria; în 1383 reîncepe atacul împotriva ultimelor teritorii ce aparținuseră Imperiului bizantin; la urcarea în scaun a lui Mircea, turcii, conduși de Baiazid, au ajuns la Dunăre.

10. Mircea cel Bătrîn întreține legături prietenești cu Moldova lui Petru Mușat, care-i înlesnește apropierea de Polonia; în 1400 îl înscăunează domn în Moldova pe Alexandru cel Bun; încheie un tratat de alianță cu Polonia, la 10 decembrie 1389, completat cu convenția din 17 martie 1390, țările promițându-și ajutor reciproc, în 1403 și 1411; Mircea încheie un tratat de alianță antiotoman cu Ungaria, la Brașov, în 1395.

11. Turcii îl atacă pe Mircea din următoarele cauze:

- participarea lui Mircea la lupta de la Kosovo (1389);
- reintegrarea Dobrogei — străvechi pământ românesc — în teritoriul Țării Românești;
- Imperiul otoman era în plină expansiune.

12. Lupta de la 10 octombrie 1394, de la Rovine se termină cu victoria lui Mircea — a românilor — și retragerea sultanului Baiazid (tactica de luptă); din cauza trădării unei părți a boierimii, Mircea pierde tronul Țării Românești, fiind înlocuit de Vlad Uzurpatorul.

13. Turcii ies victorioși în lupta de la Nicopole și transformă Vidinul în pașalic, dar Mircea, care participase la bătălie alături de creștini, își recapătă tronul Țării Românești, odată cu creșterea primejdiei otomane.

14. Hanul mongol Timur-Lenk îl înfrânge, în 1402, pe Baiazid la Angora (Ankara); aceasta a însemnat salvarea Constantinopolului pentru o jumătate de secol; înfrângerea a avut un mare răsunet și a atras după sine lupte pentru tron în Imperiul otoman.

15. Anarhia feudală din Imperiu și luptele pentru tron l-au determinat pe Mircea să încerce calea luptei diplomatice, susținând diferiți pretendenți la tron:

— Musa-Celebi, unul din fiii lui Baiazid, devenit sultan între 1411—1413, „sub patronajul domnului român“, e ucis de Mahomed;

— Mustafa-Celebi — înfrînt la Salonic și omorît. În timp ce Sigismund de Luxemburg — împărat al Germaniei — se ocupă de problemele Imperiului German, Mircea rămîne singurul luptător efectiv împotriva consolidării otomane.

Îndrumări metodice

1. Avînd în vedere importanța domniei lui Mircea cel Bătrîn, această lecție se va trata în timpul unei ore de curs. „Moldova în timpul lui Alexandru cel Bun“ poate fi tratată într-o oră la dispoziția profesorului,

în lecția imediat următoare, tratându-se și urmașii lui Mircea și Alexandru (din lecția „Lupta pentru independență în timpul lui Iancu de Hunedoara și Vlad Țepeș”, paragraful privind luptele feudale interne și accentuarea presiunii otomane asupra țărilor române).

2. Probleme controversate

— Localizarea luptei de la Rovine, 1394.

Pentru că izvoarele contemporane și mai târzii turcești, bizantine, bulgărești, aliene dau informații diferite cu privire la locul luptei, istoricii români s-au împărțit în două grupe :

a) Dim. Onciul, Nicolae Iorga și prof. C. C. Giurescu consideră că lupta s-a dat lângă Craiova (doc. din sec. XV aflat la Istanbul).

b) Petre P. Panaitescu susține că lupta s-a dat pe Argeș, pe drumul Turnu Măgurele — Curtea de Argeș, după ce turcii trecuseră Dunărea pe la Nicopole (cronici turcești contemporane); Rovine de la „rov“ = „șanț“ și un loc „mlăștinos“.

— Petre P. Panaitescu, *Mircea cel Bătrîn*, București, 1944 ;

— I d e m, *Io Mircea voievod*, în *Magazin istoric*, iulie 1967, pag. 1—4.

— Constantin C. Giurescu, *Căutînd pe hartă Posada, Rovine și Vicina*, în „Magazin istoric”, ianuarie 1971, pag. 54—56.

În manual sînt date ambele variante ; vom preciza elevilor că în urma cercetărilor izvoarelor și locurilor respective se va ajunge la fixarea veridică a locului luptei ; vom preciza totodată, că pe hărți Rovine se localizează pe Argeș.

3. Problematizare

Putem crea momente de problematizare, prin întrebări-problemă :

Cum explicăm atacul turcilor împotriva Țării Românești în timpul lui Mircea cel Bătrîn ? (vezi Comentariul istoric, punctul 11).

4. Munca independentă a elevilor

a) Cînd amintim de „adunarea“ pămînturilor românești, putem comenta, cu elevii, textul titlaturii lui Mircea, din manual.

b) Cînd menționăm tactica de luptă și vitejia românilor, putem folosi și comenta cu elevii cele două izvoare istorice din manual, de la sfîrșitul lecției (Chalcocondylas și M. Moxa).

5. Este indicat a se folosi hărți istorice :

a) Harta nr. 54 din *Atlasul istoric* : Țările române (mijlocul sec. XIV — mijlocul sec. XVI).

b) Harta nr. 7 din „*Istoria României*“ an. IV, V, licee de cultură generală și de specialitate.

c) Este indicat, ca în cabinetele de istorie să existe fișe tematice pe lecții, care să cuprindă și hărți tematice; acestea multiplicat pot fi folosite de elevi în clasă.

D. INDICAȚII BIBLIOGRAFICE

1. Tratatul de *Istoria României*, vol. II, capitolul „Țara Românească în timpul domniei lui Mircea cel Bătrîn (1386—1418)”, pag. 3, 362—385; 2. Petre P. Panaitescu, *Mircea cel Bătrîn*, București, 1944; 3. Ion Negoiu, *Mircea cel Bătrîn*, broșură, colecția „Orizont”; 4. Petre P. Panaitescu, *Io, Mircea Voievod*, „Magazin istoric”, anul I, nr. 3, iulie 1967, pag. 1—4; 5. C. C. Giurescu, *Căutînd pe hartă Posada, Rovine și Vicina*. „Magazin istoric”, anul V, nr. 1 (46), ianuarie 1971, p. 54—56; 6. *Istoria României în date*, Edit. enciclopedică română, București, 1971, pag. 79—86.

IOANA BOȘNEAG